

1 **Kampen for ligestilling mellem mænd og kvinder i Danmark**

2 Kvindebevægelsen startede i 1840'erne. Først i USA, så i England, Tyskland og Frankrig. Og
3 efterhånden kom også Danmark med: Dansk Kvindesamfund, der var Danmarks første
4 kvindesagsforening, blev etableret i 1871. I 1880'erne nåede bevægelsen Norge, Sverige og Finland
5 og i 1890'erne Island.

6 Kvinderne i bevægelsen gjorde oprør mod, at kvinder ikke blev regnet som
7 selvstændige individer. Kvinder var, på linje med børn, underlagt manden, patriarken. Derfor
8 kæmpede kvindebevægelsen i Danmark i starten mest for kvindens juridiske rettigheder. Enlige
9 kvinder var faktisk bedre stillet end gifte: Når en kvinde blev gift, mistede hun alle sine juridiske
10 rettigheder. I ægteskabet havde kun manden rettigheder - også over børnene. Og hvis parret blev
11 skilt, var børnene stadig kun mandens ejendom. En anden vigtig sag for den tidlige
12 kvindebevægelse var kvindernes ret til fx uddannelse og beskæftigelse. Det lykkedes i 1875
13 kvinderne at få lov til at studere på en række studier på Københavns Universitet.

14 Senere blev valgt et centralt tema. De 8 F'er: fattige, fruentimmer, fjolser (mentalt
15 handicappede), folkehold (tjenestefolk), fallenter (folk der var gået fallit), fremmede, farende (folk
16 uden fast bolig) og forbrydere var udelukket fra demokratiet. Faktisk var det demokrati, som
17 Grundloven indførte i 1949, ganske smalt: Kun ca. 15 % havde valgt.
18 I 1909 lykkedes det "fruentimmerne" at få stemmeret til kommunalvalgene, og i 1915 fik de fuld
19 valgt ved folketingsvalg også.

20 Det næste store slag var ligeløn. I 1919 kom loven om ligeløn for mænd og kvinder i
21 det offentlige. I praksis blev lønnen ikke helt lige, for der var et forsørgertillæg, som mændene som
22 regel fik, men mere lige blev det trods alt. Også på hjemmefronten vandt kvinderne en sejr: i 1921
23 ophørte husfaderens ret til at slå sin kone, og i 1922 fik kvinden del i forældremyndigheden. I 1924
24 blev Nina Bang undervisningsminister, som den første kvinde i Danmark og en af de første i verden.
25 Hun var magister i historie fra Københavns Universitet og havde siddet i borgerrepræsentationen i
26 København for socialdemokraterne. Ved hendes død i 1928 skrev pressen om hende: *Endelig et*
27 *mandfolk!*

28 Det gik op og ned med ligestillingen. Selvom kvinderne havde valgt, var der kun et
29 par procent kvinder i Folketinget. Kvinderne var ikke meget interesseret i politik. Ved valget i 1943
30 blev der kun valgt to kvinder til Folketinget, og derfor startede socialdemokraten Bodil Koch
31 bevægelsen *Folkevirke*, der skulle gøre kvinder mere aktive i politik. Den økonomiske krise i 30'erne
32 betød et tilbageslag for kvinderne på arbejdsmarkedet: mændene kunne ikke se, at der var behov

1 for kvindelig arbejdskraft, når der var så mange arbejdsløse mænd. I det hele taget har kampen for
2 ligestilling haft det bedst i tider med økonomisk fremgang. Derfor stod kampen relativt stille frem til
3 60'erne, hvor der for alvor blev brug for kvinderne på arbejdsmarkedet.

4
5 I 60'erne kom et nyt aspekt ind i kvindekampen. Man at diskutere kønsrollerne, det vil sige de
6 kulturelle forventninger, der var til henholdsvis mænd og kvinder i samfundet. De store
7 generationer, der var født under krigen, blev voksne og begyndte at fylde meget i debatten med
8 deres krav om fornyelse. Og de var mange nok til at rokke ved de mønstre, der havde bestemt
9 mænds og kvinders liv i generationer. Samtidig boomede økonomien, og kvinderne blev
10 nødvendige på arbejdsmarkedet. Og da de først tjente deres egne penge, var de mindre afhængige
11 af deres mænd.

12 Det var selvfølgelig stadig kvinderne, der fødte børn. Men med P-pillen (1966) og den
13 frie abort (1973) kunne kvinderne selv bestemme, hvornår de ville have børn, og hvor mange børn
14 de ville have. Samtidig begyndte opbygningen af de daginstitutioner, der gjorde det muligt, at
15 begge forældre gik på arbejde.

16
17 I 70'erne opstod en ny kvindebevægelse *Rødstrømperne*, der byggede på det antiautoritære og
18 venstreorienterede ungdomsoprør. Rødstrømperne gik til angreb på de stereotype kønsroller med
19 provokerende aktioner. Ved en aktion nægtede de at betale mere end 80% af busbilletten, fordi en
20 kvinde kun tjente 80 % af en mands løn. Og ved en anden aktion marcherede de med plastikbryster
21 uden på tøjet i protest mod kvinders rolle som sexobjekter. Rødstrømperne polariserede
22 diskussionen ved at angribe mange ting i samfundet samtidig, men det lykkedes dem at sætte
23 ligestillingen på dagsordenen i en grad, det ikke er set før - eller siden. Alligevel er *rødstrømpe* i dag
24 nærmest blevet et skældsord, der betyder noget i retning af *frustreret aggressiv kælling*.

25
26 Efter oliekrisen i 1973 var det økonomiske opsving forbi. Det blev fulgt af 20 år med mere eller
27 mindre permanent krise og arbejdsløshed. Men kvinderne havde bidt sig fast på arbejdsmarkedet,
28 og stille og roligt blev forskellene mellem kønnene snævret ind. I 1976 kom loven om ligeløn: mænd
29 og kvinder skulle have samme løn for samme arbejde. I dag, et par og fyrre år efter loven, er der
30 stadig forskel på mænds og kvinders løn, blandt andet fordi mænd og kvinder i nogen grad vælger
31 forskelligt arbejde. Men lønforskellen er snævret ind til ca. 15 %. Man må forvente, at det
32 fortsætter med at gå fremad, blandt andet fordi kvinderne i dag er bedre uddannet end mændene.

1 Også når man ser på, hvem der bestemmer i samfundet, er forskellene blevet mindre.
2 Ved folketingsvalget i 2015 blev der valgt 67 kvinder og 112 mænd, altså 38% kvinder. I
3 kommunalbestyrelserne er der knap 30 procent kvinder.

4 Mindre lige er det i de private virksomheder. Over halvdelen har ingen kvinder i
5 bestyrelsen. Og i gennemsnit ligger andelen af kvindelige CEO'er og bestyrelsesmedlemmer
6 omkring 15 procent. Også blandt professorerne på universiteterne er kvinder underrepræsenteret:
7 kun hver femte professor er kvinde. Det går ganske vist fremad, men med det nuværende tempo vil
8 der gå generationer, før der er lighed.

9

10 Kvindebevægelsen fylder i dag ikke særlig meget i samfundsdebatten. Det skyldes blandt andet, at
11 Danmark på godt og ondt er blevet mere individualistisk. Principielt kan en kvinde nå en hvilken
12 som helst position, og resten er et spørgsmål om, hvad man som kvinde personligt vil investere.
13 Feminister synes i dag mere optagede af individuelle muligheder end af strukturelle barrierer.
14 Feministerne kunne kæmpe for fx en barselsfond, der sikrede, at alle, mænd som kvinder, fik
15 barselsorlov med fuld løn. Det ville betyde, at familierne ikke ville tabe penge på, at mændene tog
16 barselsorlov. De kunne også kæmpe for kønskvotering i selskabsbestyrelser eller blandt
17 professorer. I stedet synes kampen at dreje sig om retten til at gå sexet klædt og klare sig i de
18 netværk og strukturer, som mændene har skabt. De såkaldte 4.-bølgefeminister, som i udlandet
19 bruger de sociale medier til kampen mod sexchikane (#metoo) og mod at kvinder gøres til
20 sexobjekter i medierne, er ikke for alvor kommet til Danmark endnu. Og de, der i Danmark ser sig
21 som repræsentanter for 4.bølgefeminismen, kan være svære at kende fra de øvrige sexobjekter i
22 medierne. Prøv fx at søge på *Nikita Klæstrup* og *feminisme*.

23

24 Måske vil fremtidens kvindebevægelse tage udfordringen op og stille spørgsmålet, om ikke den
25 verden, mændene har skabt, kunne gøres en lille smule bedre. Måske drejer det sig ikke så meget
26 om kvinders muligheder for at gøre karriere; for det ser ud som om, at en stor gruppe kvinder
27 prioriterer andre sider af livet højere. Måske drejer det sig snarere om at indrette et samfund, hvor
28 karriere ikke altid er det vigtigste.